

Översikt över tillsynen av enskilda avlopp i Blekinge

Rapport: 2018:13

Rapportnamn: Översikt över tillsynen av enskilda avlopp i Blekinge

Utgivare: Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona

Hemsida: www.lansstyrelsen.se/blekinge

Dnr: 555-2439-2018

ISSN: 1651-8527

Författare: Anna Algö

Kontaktperson: anna.algo@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsens rapporter: www.lansstyrelsen.se/blekinge

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bakgrund och syfte	4
Metod	5
Reglering av enskilda avlopp	5
Status för länets vattenförekomster	7
Uppgifter från enkäter och intervjuer	8
Kommunernas tillsynsarbete	8
Status enskilda avlopp i kommunerna	9
Strategiskt arbete	9
Tillsynsvägledning	10
Analys	11
Referenser	13

BAKGRUND OCH SYFTE

Länsstyrelsen är tillsynsvägledande myndighet för kommunerna inom området tillsyn av små avloppsanläggningar. Som små avlopp räknas avloppsanläggningar för fem till 25 personekvivalenter (PE) Tillsynsvägledningen utförs genom deltagande i handläggarträffar via miljösamverkan Kronoberg-Blekinge samt via svar på direkta frågor. Tillsynen på enskilda avlopp i länet sammanställdes senast 2016. Denna sammanställning syftar till att bredda och fördjupa det kunskapsläge som finns om tillsynsarbetet samt skapa bättre underlag för att hjälpa kommunerna utveckla tillsynen på enskilda avlopp och därmed förbättra förutsättningarna för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna i yt- och grundvatten. Att minska belastningen från enskilda avlopp är en del i vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

VARFÖR ÅTGÄRDA ENSKILDA AVLOPP?

Hög näringsbelastning på sjöar, vattendrag och i förlängningen havet leder till stora problem i vattenmiljön, med övergödning, algblooming och försämrad syresättning av bottenvatten. Huvudsakligen kommer näringen från kommunala avloppsreningsverk, jordbruk, skogsbruk, industrier, trafik, och små avlopp. Sett på hela landet finns det ca en miljon fastigheter som inte är anslutna till kommunalt avloppsreningsverk. Av dessa har ca 700 000 vattentoalett och 130 000 har bad- disk- och tvättvattenavlopp.¹ Utöver detta finns det ett antal fastigheter som främst används för fritidsändamål som saknar indraget vatten och avlopp. Många av de små avloppen har bristfällig rening och är en betydande källa till kväve- och fosforbelastningen till sjöar, vattendrag och kustnära områden. Mellan åren 1995–2009 ökade kvävebelastningen från enskilda avlopp med 200 ton/år. Bruttobelastningen av fosfor från enskilda avlopp ökade under denna period med ca 7 %.² År 2015 var näringsbelastning från små avlopp 3 066 ton kväve samt 295 ton fosfor.³

Det finns flera olika typer av små avlopp som fungerar på lite olika sätt. De vanligaste reningsteknikerna är infiltrationsanläggningar och markbäddar. Andra lösningar som minireningsverk och fosforfällor ökar, men är fortfarande bara ett fåtal av den totala andelen. Reningsgraden kan skilja sig mellan anläggningarna och beroende på hur de sköts. Framför allt minireningsverk har visat sig ha en mycket varierad reningsgrad då vissa anläggningar kan släppa ut 10 mg Tot-P/l, 10 gånger högre än kraven vid hög skyddsnivå.⁴ Även fast utsläppet från en avloppsanläggning är lite sett till det totala utsläppet blir den sammanlagda belastningen hög. Det är därför viktigt att minska utsläppen av närsalter från enskilda avlopp.

En godkänd avloppsanläggning ska vara tillståndsprövad eller anmäld till kommunala miljö- och hälsoskyddsnämnden, eller den nämnd som hanterar tillstånd för små avloppsanläggningar. I den prövning som sker bedöms behovet av reningsgrad utifrån de krav som finns i Havs- och Vattenmyndighetens (HaV) vägledning om små avlopp. Eftersom vägledningen är utformad som allmänna råd har kommunen möjlighet att ställa hårdare krav än "hög skyddsnivå" för en specifik anläggning eller recipient. Krav på rening av avloppsvatten från små avlopp har funnits sedan miljöskyddslagen infördes 1969. 2015 bedömde HaV att runt hälften av alla små avlopp var godkända enligt definitionen "har längre gående rening än slamavskiljning". Detta betyder att nära hälften av alla små avlopp i landet inte uppfyller miljökraven som infördes för 49 år sedan.

¹ Naturvårdsverket 2018

² S. 25–26, HaV 2015

³ SMED 2015

⁴ Avloppsguidens användarförening 2015

ÅTGÄRDSTAKT

26 % av de små WC-avloppen utgörs av slamavskiljare med ingen eller endast enklare rening i form av stenkista eller liknande. Utöver dessa finns det många små avlopp med infiltrationer som är mycket gamla och där reningsgraden därmed sjunkit betydligt, eller i vissa fall upphört. En infiltrationsanläggning beräknas ha fullgod funktion i 15–20 år, därefter är anläggningen så pass mättad att den behöver åtgärdas.

HaV bedömer utifrån detta att åtgärdstakten bör vara minst 6,3 % för att komma i fas med de anläggningar som saknar rening, eller där anläggningen är så gammal att det går att anta att reningen är undermålig. Efterföljande åtgärdstakt bör vara minst 5 %⁵.

METOD

Länsstyrelsen har utformat en enkät som gick ut till samtliga kommuner i länet den 15 maj 2018. Enkäten gick både till miljöförvaltningen (eller motsvarande) och VA-förvaltningen i kommunen. Då Blekinge delar många vattendrag med Kronoberg, har samma enkät gått ut i båda länen. Efter påminnelser kom svar in från alla. Vissa frågor var utformade som flervalsfrågor med möjlighet att kommentera, andra utan möjlighet att kommentera och vissa hade öppna svarsfält. Respondenterna uppmanades att utveckla svaret om det fanns möjlighet att kommentera i enkätfrågan. Enkäten hade fem delar som täckte kontaktuppgifter, kommunens tillsyn av små avlopp, avloppsanläggningarnas status, VA-planering i kommunen samt behov av tillsynsvägledning.

Enkäten har utgått ifrån begreppet enskilda avlopp, som egentligen inte har någon klar definition av storlek. Det betyder större anläggningar som drivs som enskild anläggning kan ha kommit med, medan små avloppsanläggningar som kommunen inte räknar som enskilda inte har kommit med. Även om det ibland kan finnas otydligheter i begreppen, är det avloppsanläggningar för behandling av hushållsspillvatten från högst 25 PE som avses i båda fallen. Skulle det vara så att anläggningar har fallit bort eller kommit till bedömer länsstyrelsen att antalet är så få att det inte ger något större genomslag i resultatet.

Eftersom det tog lång tid för att få in alla enkätsvar (sista enkätsvaret kom in 2018-07-30) fanns det inte tid för att göra några uppföljande intervjuer utifrån inkomna svar. Detta får istället följas upp i den tillsynsvägledning som länsstyrelsen gör.

REGLERING AV ENSKILDA AVLOPP

Avloppsfrågor hanteras lagmässigt främst i miljöbalken samt Lag om allmänna vattentjänster, men det finns även regler i andra lagar som plan- och bygglagen.

Miljöbalken

Miljöbalken styr kravet på rening av avloppsvatten. I 2 kap finns de allmänna hänsynsreglerna samlade – kunskapskravet, försiktighetsprincipen, lokaliseringsprincipen, rimlighetsprincipen, principen om att förorenaren betalar, hushållningsprincipen samt kravet på bästa tillgängliga teknik för yrkesmässig verksamhet. En fastighetsägare räknas som verksamhetsutövare då det är hen som kan påverka miljö eller hälsa negativt via sitt utsläpp och har den juridiska möjligheten att vidta åtgärder för att förbättra reningen. I 9 kap 1 § framgår det att utsläpp av avloppsvatten räknas som miljöfarlig verksamhet. Av 9 kap 2 § framgår att som avloppsvatten räknas spillvatten

⁵ S 20 Havs- och vattenmyndigheten, 2015

eller annan orenlighet, vatten som använts för kylning, vatten som avleds för avvattning av mark som inte är för en viss fastighets räkning samt vatten som avleds för att avvattna en begravningsplats. Enligt 7 § samma kapitel ska allt avloppsvatten avledas och renas.

Kraven på rening av avloppsvatten specificeras ytterligare i förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH). Enligt FMH är det förbjudet att släppa ut avloppsvatten som enbart passerat slamavskiljare eller liknande i vattenområden, om det inte är uppenbart att det kan göras utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljön. I FMH finns det krav på tillstånd från den kommunala nämnden för att inrätta avloppsanläggningar, eller för att ansluta fler toaletter till en befintlig avloppsanläggning. Vid ändring av en befintlig anläggning, eller om anläggningen ska rena BDT-vatten, kan det räcka med att anmäla detta till kommunala nämnden.

Det finns inga utsläppskrav reglerade i föreskrifter eller författningar, utöver försiktighetsprincipen i 2 kap 3 § miljöbalken. Däremot har HaV, som är central tillsynsvägledande myndighet för små avlopp, utfärdat allmänna råd om vad som är rimliga nivåer utifrån recipientens känslighet och den totala belastningen. De allmänna råden ställer upp riktlinjer för när normal eller hög skyddsnivå gäller, lämplig lokalisering av anläggningen och vilka avvägningar som bör göras. De allmänna råden ger även vägledning om hur kraven i FMH ska tolkas och hur mycket information om anläggning, placering och skötsel som är rimlig att kräva in i ett tillståndsärende. Hjälp finns även i HaV:s rapport om vilka olika lagar och föreskrifter som berör avlopp och dagvatten. Ytterligare vägledning, kommentarer på vägledande domar, sammanfattande rapporter och undersökningar finns på HaV:s hemsida⁶.

Lag om allmänna vattentjänster

Denna lag reglerar det kommunala ansvaret för att ta hand om avloppsvatten inom tätbebyggt område och VA-huvudmannens förhållande till abonnenterna. I 6 § finns krav på att kommunen ansvarar för att bestämma om verksamhetsområde för VA inom en viss samlad bebyggelse om det finns ett behov utifrån människors hälsa eller miljön. Kravet ska uppfyllas snarast och gäller så länge det finns behov av det. Lagen ställer inte krav på hur vatten- och avloppsfrågan ska lösas rent tekniskt utan bara att det är kommunens ansvar att lösa det. Det är länsstyrelsen som ansvarar för tillsynen och förelägger vid behov om att kommunen ska inrätta verksamhetsområden. Det betyder att det är lämpligt att planera tillsynen utifrån VA-planen, så det inte läggs resurser på tillsyn i områden som inom en snar framtid kommer byggas ut med kommunala VA-lösningar.

Praxis

Förutom lagstiftning och allmänna råd finns det även vägledande domar från Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) om kommunens rätt att förelägga om åtgärder på små avlopp. Även om domarna ibland kan vara spretiga fastställer de kommunernas rätt att förbjuda utsläpp till undermåliga avloppsanläggningar och möjligheterna att förelägga fastighetsägare att söka om tillstånd. Ett antal domar ger även kommunen rätt att bestämma om hårdare krav än hög skyddsnivå, om recipienten är mycket känslig för övergödande ämnen. Översikt över vägledande domar finns på HaV:s hemsida.

⁶ <https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar.html>

STATUS FÖR LÄNETS VATTENFÖREKOMSTER

Av tabell 1 framgår det övergripande kunskapsläget för länets vattenförekomster avseende ekologisk status. Förutom åar och sjöar förekommer även utsläpp till Östersjön. Som framgår av tabellen är statusen måttlig eller sämre i 67 % av sjöarna, 91 % av vattendragen och samtliga av kustvattenförekomsterna. Totalt sett har 88 % av vattenförekomsterna statusen måttlig eller sämre.

Tabell 1

Ekologisk status						
Vattenförekomst	Antal	Status hög/god (%)	Status måttlig (%)	Status otillfredställande (%)	Status dålig (%)	Ej klassad/data saknas (%)
Sjöar	30	33	60	7	0	0
Vattendrag	54	7	74	15	2	2
Kustvatten	37	0	81	19	0	0
Totalt	121	11,6	73	14	1	0,8

Som framgår av tabell 2 är övergödning störst problem i kustvattnet, där 89 % är övergött, då det saknas data för resterande kan man anta att allt kustvatten har problem med övergödning. Även fast vattendragen i sig inte har lika stort problem med övergödning leder de till kustvattnet vilket betyder att åtgärder för att minska övergödningen måste vidtas även där.

Tabell 2

Övergödning p.g.a. belastning av näringsämnen			
Vattenförekomst	Övergödd (%)	Ej övergödd (%)	Data saknas (%)
Sjöar	3	97	0
Vattendrag	24	65	11
Kustvatten	89	0	11
Totalt	39	53	8

Dessa uppgifter får ses som övergripande då det inte går att utläsa var vattenförekomsterna ligger eller hur stora de är. Kunskapsläget varierar mellan de olika vattenförekomsterna, men majoriteten av vattenförekomsterna har så mycket data att det går att klassa dem. I sammanställningen är utsjövatten och preliminära vattenförekomster inte medräknade.

UPPGIFTER FRÅN ENKÄTER

KOMMUNERNAS TILLSYNSARBETE

Ingen av kommunerna arbetar med inventering i någon större utsträckning, detta arbete är enligt kommunerna till största delen redan gjort. Det mesta av arbetet med enskilda avlopp är tillsynsbaserat, hos Miljöförbundet Blekinge väst (MBV) är det klagomål som initierar tillsynen medan det i Ronneby och Karlskrona är övervägande egeninitierat. Den årliga åtgärdstakten varierar mellan kommunerna, Ronneby har dock planer på att öka åtgärdstakten framöver. I sammanställningen är inte anmälningssärenden enligt 13 § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd inräknade, ingen av kommunerna räknar dessa ärenden som tillsyn.

Tabell 3 – Översikt tillsynsarbete

	Bedriver tillsyn/inventering	Årlig åtgärdstakt, planerad utökning	Kostnadstäckningsgrad	Prioriterar främst	Krav på återföring av näringsämnen, kretsloppsanpassning
MBV	Inventering i mindre projekt, mest klagomålsinitierad tillsyn	3–4 %	63–64 %	Klagomål	nej
Karlskrona	Egeninitierad/planerad tillsyn	6,2%	33,6 % *	1: anläggningens konstruktion, 2: avstånd till dricksvattentäkt	-
Ronneby	Egeninitierad/planerad tillsyn	1–2 %, ska börja mer aktiv tillsyn	ca 50 %	1: anläggningens typ och ålder, 2: avstånd till dricksvattentäkt, 3: områden med högt skyddsvärde, 4: vattenförvaltningens klassning, 5: vattenförvaltningens ÅP, 6: avstånd till skyddade områden enl. 7 kap	nej

*Del av totala kostnaden för tillsyn och provning

De vanligaste faktorerna för prioritering av tillsynsärende var för MBV klagomål, och för Ronneby och Karlskrona typ av anläggning och avstånd till dricksvattentäkter⁷. Lägst prioritet har vattenförvaltningens åtgärdsplan, avstånd till skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken och

⁷ I tolkningen av enkätsvaren har länsstyrelsen bedömt att de tre faktorer som rankats högst bedömts vara viktiga i prioriteringen, medan de andra anses vara mindre viktiga.

avstånd till kommunalt VA. Karlskrona har tidigare prioriterat tillsyn i skyddade/känsliga vatten men det är nu enligt dem åtgärdade i de viktigaste områdena.

Ronneby prioriterar inventeringen i de kustnära områdena, medan Karlskrona inte direkt inventerar några områden längre. MBV har tidigare genomfört en större inventering av västra Blekinge, men nu görs mindre, kompletterande inventeringar.

Enligt enkätsvaren har de kommuner som aktivt bedriver tillsyn har en högre åtgärdstakt, oavsett om det är klagomålsinitierad eller egeninitierad tillsyn. Ronneby bedriver idag lite tillsyn, då det inte har funnits resurser till att prioritera detta område. Dock har Ronneby fått ökade resurser och planerar börja öka den aktiva tillsynen. Ingen av kommunerna har angett huruvida de planerar att öka åtgärdstakten för att komma över HaV:s rekommendation på 6,3 %⁸.

Kostnadstäckningen varierar mellan kommunerna, det finns inga exakta siffror specifikt för enskilda avlopp. Karlskrona har en kostnadstäckning på 33,6 % av tillsyn och provning i stort medan övriga ligger på 50–64 %.

Ingen av kommunerna arbetar med återföring av näringsämnen enligt kretsloppsprincipen. Orsaken till detta framgår inte ur enkäterna.

STATUS FÖR ENSKILD AVLOPP I KOMMUNERNA

Statusen för arbetet med enskilda avlopp varierar mellan kommunerna, se tabell 4.

Tabell 4 – Status för små avlopp i kommunen

	Andel av fast befolkning med enskilda avlopp	Andel fastigheter med enskilt avlopp som har aktuellt tillstånd	Avlopp med tillstånd som uppnår aktuella miljökrav	Ej inventerade avlopp som behöver tillsyn
MBV	-	ca 90 %	Kontrollerar inte de med tillstånd	ca 900 st
Karlskrona	-	5250 är abonnenter för slamtömning	gör löpande tillsyn och inte inventeringar	grovt räknat behöver 4 000 avlopp tillsyn
Ronneby	-	Totalt ca 4 500 EA, många saknar tillstånd	kan inte svara	kan inte svara

Arbetet med enskilda avlopp varierar mellan kommunerna. Det är dock tydligt att miljöförvaltningarna har något bristande kunskaper om status för anläggningarna. De vet inte hur stor andel av befolkningen som har enskilt avlopp, vissa hänvisar till VA-förvaltningen som i sin tur inte har svarat på frågan medan andra inte har svarat alls. Detta gör att det inte går att svara på hur många enskilda avlopp som når upp till dagens miljökrav.

STRATEGISKT ARBETE

Kommunerna arbetar alla strategiskt med VA-frågorna även om det varierar, se tabell 5. Tre kommuner har en VA-plan, en kommun har en karta över områden som är planerade för utbyggnad

⁸ MBV ligger nära, men eftersom det finns en osäkerhet i hur många enskilda avlopp det finns inom deras tillsynsområde är denna siffran osäker.

och en kommun har idag ingen plan alls. Sölvesborgs kommun håller på att ta fram en VA-plan enligt kriterierna i HaV:s rapport⁹ medan Karlshamns VA-plan uppfyller vissa av kriterierna.

De flesta kommunerna kopplar utbyggnaden till vattenförvaltningens åtgärdsprogram, eller lägger stor vikt vid recipienten vid framtagandet av prioriteringen. Den enda som inte har svarat på frågan är Olofström, som håller på att ta fram sin VA-plan.

Två av kommunerna har omvandlingsområden, och har en plan för hur de ska hanteras. Karlshamn kopplar på kommunalt avlopp samtidigt som sommarvatten görs om till året runt-vatten.

Sölvesborg har en planering för områdena, men har inte angett hur den ser ut. Varken Ronneby eller Karlskrona har besvarat frågan.

Tabell 5 – Översikt över det strategiska arbetet

	Aktuellt läge för VA-plan	Utbyggnad kopplad till åtgärdsprogrammet	Omvandlingsområden/p lanering för deras avlopp	Områden där det finns kommunalt ansvar enligt § 6 LaV
Karlshamn VA	VA-plan, uppfyller vissa av kriterierna	Recipienten mycket viktig vid framtagandet och prioriteringen	Finns områden, när sommarvatten görs om till året runt-vatten hänger avlopp med	2, förhoppningsvis är de utbyggda inom 5 år, men förmodligen bara 1
Olofström VA	Håller på att ta fram VA-plan			Finns inga områden
Sölvesborg VA	Har börjat ta fram en VA-plan enligt HaV:s kriterier	ja	Finns sådana områden och planering för deras avloppshantering	13, 7 kommer att finnas kvar efter 2028
Ronneby	VA-plan antogs 2014 och uppdaterades 2018	ja		20, 7 utbyggda inom 5 år
Karlskrona	Har VA-plan	ja		3, ska byggas ut inom 5 år

TILLSYNSVÄGLEDNING

Ingen av miljöförvaltningarna anger att de i dagsläget har ett behov av ökad tillsynsvägledning angående små avlopp. En förvaltning angav att det kunde få lite för mycket vägledning från olika håll. Förutom länsstyrelsen kommer tillsynsvägledning från HaV. Även avloppsguiden och Miljösamverkan Kronoberg-Blekinge har information och utgör ett forum för att kunna diskutera avloppsfrågor och bedömningar.

⁹ Rapport 2014:1, Vägledning för kommunal VA-planering.

ANALYS

Arbetet med att åtgärda små avlopp varierar lite mellan kommunerna, men det finns likheter. Ingen av kommunerna arbetar längre med större inventeringar, utan mer med tillsyn. Hur tillsynen initieras skiljer däremot, antingen klagomål eller skicket på anläggningen. Ingen av kommunerna utgår ifrån vattenförvaltningens åtgärdsplan eller avståndet till skyddade områden vid prioriteringen av tillsynen på små avlopp, även om Ronneby och Karlskrona kommun tar hänsyn till avståndet till dricksvattentäkter. Detta tyder på att varken åtgärdsprogrammet eller VISS används i någon större utsträckning vid planeringen av tillsynen.

Hur tillsynen initieras påverkar inte åtgärdstakten, utan det är mer personalresurser som styr hur mycket tillsyn som genomförs. Ingen av kommunerna har någon plan på hur de ska komma upp i HaV:s rekommenderade åtgärdstakt på 6,3 %. Inga av kommunerna har svarat på hur stor andel av den fasta befolkningen som har enskilda avlopp. Resultaten tyder på att MBV har en majoritet små avlopp som uppfyller dagens krav på rening. Detta skulle innebära att åtgärdstakten inte behöver vara 6,3 % men den bör fortfarande vara över 5 % (då skulle teoretiskt sett alla avlopp åtgärdades under en 20 årsperiod, vilket är den beräknade livslängden för en infiltrationsanläggning). Dagens åtgärdstakt ligger på 3–4 %, vilket är lite för lågt i förhållande till HaV:s rekommendation. Karlskrona verkar ha en stor andel små avlopp som inte uppfyller dagens krav på rening. Enkätresultatet tyder på att ca 76% behöver tillsyn, om man utgår ifrån att alla fastigheter med enskilda avlopp har abonnemang på slamtömning. Hur många avlopp som faktiskt är undermåliga är svårt att svara på men troligtvis behöver en stor andel åtgärdas. Åtgärdstakten ligger på 6,2 %, men med tanke på hur många små avlopp som behöver tillsyn kan det vara lämpligt med en högre åtgärdstakt under en tid framöver. I Ronneby finns det ca 4 500 små avlopp, många av dessa saknar tillstånd men kommunen kan inte svara på hur många som behöver åtgärdas. Åtgärdstakten är så lite som 1–2 %, vilket betyder att vid bibehållen åtgärdstakt skulle det ta 50–100 år att åtgärda alla små avloppsanläggningar. En så låg åtgärdstakt innebär att andelen små avlopp med otillräcklig rening ökar för varje år.

Det räcker ofta inte med att åtgärda en avloppsanläggning, det är även viktigt att se till att de villkor som finns i tillstånden följs och att anläggningen sköts på ett korrekt sätt. Ingen av kommunerna gör idag någon uppföljande tillsyn på att anläggningen utformas och sköts på ett miljömässigt korrekt sätt förutom den entreprenörsrapport som skickas in. Då det har framkommit att avloppsanläggningar inte sköts på ett korrekt sätt¹⁰ och därmed släpper ut i vissa fall nästan orenat vatten betyder det att kommunerna i vissa fall lägger resurser på en miljöförbättring som inte sker. Det har i olika utredningar kommit förslag på att införa obligatorisk funktionskontroll efter att anläggningen varit i drift ett antal år. Även fast det är viktigt att öka åtgärdstakten kan det redan nu vara lämpligt att fundera på uppföljning av avloppsanläggningar.

Det är svårt för kommunerna att svara på kostnadstäckningsgraden, ofta är IT-systemen inte utformade så att det går att få fram annat än en ungefärlig siffra. I de uppgifter som lämnats in avses kostnadstäckningsgraden för tillsyn, tillståndsansökningar om nytt avlopp enligt 13 § FMH räknas inte som tillsyn och är inte med i dessa beräkningar. Idag är det ofta billigare för fastighetsägare vänta in ett föreläggande istället för att genomföra åtgärder på eget initiativ. Detta beteende kan förstärkas av att kommunerna väljer att inte ta ut tillsynsavgifter för vissa delar av

¹⁰ Bland annat RISE 2017 och Kungsbacka kommun 2017

inventering och tillsyn. Genom att förändra detta synsätt och öka kostnadstäckningsgraden skapas mer resurser som kan användas för att utveckla tillsynen.

Ingen av kommunerna tyckte sig ha ett behov av mer tillsynsvägledning. En av kommunerna kände snarare att det var lite för mycket vägledning. Hur stort behovet av tillsynsvägledning är kan variera mellan olika personer och olika delar inom tillsynsarbetet. Det som framgår av enkäten är dock att den kommun som tycker de får för mycket tillsynsvägledning är även den som har lägst åtgärdsakt.

Enligt 6 § i lag om allmänna vattentjänster har kommunen ett ansvar för att snarast, och så länge behovet finns, lösa VA för fastigheter som ligger i samlad bebyggelse. Hur kommunerna rent tekniskt löser behovet av VA är inte fastställt i lagen. För att få en överblick över hur många områden det finns med kommunalt ansvar enligt 6 § och kunna göra avvägningar mellan dessa behöver kommunen arbeta strategiskt på något sätt, de flesta löser det genom en VA-plan. Hur det strategiska arbetet bedrivs, utbyggnadstakten och hur avvägningarna görs mellan olika områden varierar mellan kommunerna. VA-planerna är olika väl genomarbetade, allt från enkla kartor utan varken förklaring eller motivering till omfattande dokument där de olika områdena är avvägda mot behovet av utbyggnad. Här ser länsstyrelsen ett behov av att öka sin egen tillsyn och uppföljning så att kommunerna på sikt uppfyller HaV:s rekommendationer.

Utifrån enkäten ser länsstyrelsen att det finns ett behov att fortsätta prioritera eller förbättra följande:

1. Fortsätta delta aktivt på Miljösamverkan Kronoberg/Blekinges nätverksträffar.
2. Fortsätta hjälpa kommunerna i bedömningen av frågor som dyker upp mellan träffarna.
3. Förbättra arbetet med tillsyn och utveckling av kommunernas VA-planer.
4. Utveckla arbetet med vägledning om prioritering av tillsyn generellt utifrån vattenförvaltningens åtgärdsplan.

REFERENSER

- Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket 2014:1, Vägledning för kommunal VA-planering,
<https://www.havochvatten.se/download/18.276e7ae81443563a750f41/1392881278482/rapport-2014-01-vagledning-va-planering.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten 2015:1, Vägledning för effektiv tillsyn av små avlopp
<https://www.havochvatten.se/download/18.fc10d7414c15f3bdf59505/1427176324505/rapport-2015-1-effektiv-tillsyn-sma-avlopp.pdf>
- Havs- och vattenmyndigheten 2018, hemsida vägledning för enskilda avlopp
<https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar/smaavlopp/vagledning-och-kunskap-om-sma-avlopp.html>
- Naturvårdsverket, 2008, Naturvårdsverkets handbok 2008:3 ☐ Små avloppsanläggningar, handbok till allmänna råd
<https://www.havochvatten.se/download/18.5f66a4e81416b5e51f7c41/1381136453410/handbok-sma-avloppsanlaggningar.pdf>
- Naturvårdsverket, 2018, Rening av avloppsvatten i Sverige 2016
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8808-8.pdf?pid=22472>
- SMED, Rapport nr 166 2015, Uppdatering av kunskapsläget och statistik för små avloppsanläggningar
<http://www.smed.se/wp-content/uploads/2015/11/SMED-Rapport-2015-166.pdf>
- Avloppsguidens användarförening, 2015, Metodutveckling för likriktad tillsyn av minireningsverk och andra prefabricerade avloppsanläggningar
<https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar/sma-avlopp/rapporter-och-dokument/rapporter/metodutveckling-for-likriktad-tillsyn-av-minireningsverk-och-andra-prefabricerade-avloppsanlaggningar.html>
- RISE 2017, Funktion hos markbaserade reningsanläggningar i fält
<https://www.havochvatten.se/download/18.5114cf181604c603d481e75f/1513247096828/funktion-hos-markbaserade-reningsanlaggningar-i-falt.pdf>
- Kungsbacka kommun 2017, Uppföljande kontroll av nya små avloppsanläggningar
<https://www.havochvatten.se/download/18.5114cf181604c603d487f2ac/1513698628212/slutrapport-uppfoljande-kontroll-av-nya-sma-avloppsanl%C3%A4ggningar.pdf>

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

SE-371 86 Karlskrona
Telefon 010-224 00 00
E-post: blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge